

پیشگفتار

علم اطلاعات و دانش‌شناسی به ماهیت پدیده اطلاعات و چرخه کامل آن وابسته است، موضوعی که به نظر صاحب‌نظران ترکیبی از فنون و دربردارنده زمینه‌های علمی است. این علم که به حفظ پیشینه‌های مدون وابسته بود و کارکردهای فراهم‌آوری، سازماندهی و خدمات اطلاعاتی را انتقال می‌داد، با ظهور فناوری‌های نوین به مرور وارد حوزه اطلاعات رسانی شد. اطلاع‌رسانی فرایندی است که با موجودیت و رفتار اطلاعات، نیروهای حاکم بر اطلاعات و پردازش آن، همراه با دسترس‌پذیری و استفاده‌پذیری توجیه شده است. همچنین اطلاع‌رسانی فعالیت‌هایی در باب تولید، توزیع، فراهم‌آوری، سازماندهی، ذخیره، بازیابی، تفسیر و استفاده از اطلاعات را دربر دارد. بدیهی است این زمینه علمی از رشته‌های دیگر مانند ریاضیات، منطق، فلسفه، زبان‌شناسی، روان‌شناسی، ارتباطات، مدیریت و تاریخ استفاده کرده است تا خدمات مفیدی را به جامعه عرضه کند.

این کتاب برحسب چنین تفکری با مطالعه و دقت در متون و تدریس مؤلفان در طول سالیان متمادی پدید آمده است؛ مضامین نویی را به‌ویژه در حوزه تاریخ کتابخانه‌های ایرانی و وضعیت امروزی علم اطلاعات انتقال می‌دهد؛ به بیان و توصیف موضوعات دانش‌شناسی برای دانشجویان نیز توجه دارد. محتوای اثر در یازده فصل با مضامین زیر فراهم آمده است: فصل اول، آشنایی با کتاب و کتابخانه و فلسفه علم اطلاعات و دانش‌شناسی؛ فصل دوم، تاریخ کتابت و سیر تحول خط؛ فصل سوم، تاریخ کتابخانه‌های جهان در عصر کشاورزی؛ فصل چهارم، کتابخانه‌ها در عصر صنعت؛ فصل پنجم، کتابخانه‌ها در عصر اطلاعات؛ و فصل ششم، تاریخ تحول کتابخانه‌ها در ایران؛ فصل‌های هفتم و هشتم، عملکرد و وظایف انواع

کتابخانه‌ها، و نقش آنها در اجتماع؛ فصل نهم، مفاهیم و تاریخچه اطلاعات، اطلاع‌رسانی و دانش‌شناسی؛ فصل دهم، آموزش علم اطلاعات و دانش‌شناسی و پیشگامان آن؛ و فصل یازدهم، سازمان‌ها و نهادهای حرفه‌ای این علم با زبان ساده و جنبه‌های توصیفی. متن برای درس مبانی علم اطلاعات و دانش‌شناسی در مقطع کارشناسی رشته‌های مرتبط، همچنین برای دانشجویان کارشناسی ارشد و دست‌آوردان و پژوهشگران علاقه‌مند به موضوع کتابخانه‌ها و مراکز اطلاع‌رسانی مفید است.

در پایان لازم است از دکتر عبدالرضا نوروزی چاکلی و سرکار خانم لیلا شرف برای پیگیری و هماهنگی روند بررسی و چاپ متن؛ دکتر میترا پشوتنی‌زاده برای مطالعه سیاهه دست‌نویس؛ سرکار خانم‌ها اشرف بصیری، فرشته درخشان، معصومه علیانی و فریبا گودرزی کتابداران کتابخانه دانشکده علوم تربیتی و روان‌شناسی دانشگاه اصفهان؛ و سرکار خانم طیبه برخان‌خوش کارشناس ارشد رشته کتابداری و اطلاع‌رسانی دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران شمال برای همراهی در تهیه منابع و تایپ متن تشکر و قدردانی شود.

بی‌تردید مؤلفان از تذکر نکات و کاستی‌های نوشتار توسط صاحب‌نظران استقبال می‌کنند. خدای را سپاسگزاریم که در تمامی مراحل کار بر ما لطف کرد و با توکل به اسماء و صفات نیک و والای پروردگار، متن در موعد مقرر تهیه و آماده شد. امید است که از نگارش این اثر اجر و پاداش معنوی برای نویسندگان حاصل آید و از ذات اقدس احدیت طالبیم که فایده مطالعه آن را در ترازوی نیکی آن‌ها قرار دهد.

دکتر احمد شعبانی

ahmadshabani@yahoo.com

دکتر زهره میرحسینی

zmirhoseini@iau-tnb.ac.ir